

Bryssel den 15.4.2019
COM(2019) 178 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Bättre lagstiftning: genomgång och vägen framåt

{SWD(2019) 156 final}

1. INLEDNING

Junckerkommissionen siktade på att göra andra saker annorlunda¹. Med en beslutsam inriktning på tio politiska prioriteringar har vi skapat konkreta resultat i de frågor som är viktigast för människorna i EU. En av dessa prioriteringar var demokratisk förändring, och under den gångna mandatperioden har vi satt principerna om bättre lagstiftning i centrum för vår lagstiftningsprocess, eftersom ett mer öppet, deltagarinriktat och evidensbaserat beslutsfattande har enorm betydelse för att öka legitimiteten i EU:s ingripanden. Vi har ställt om våra interna arbetsmetoder och planeringsprocesser för att bygga in bättre lagstiftning i alla led i planerings- och programcykeln och för att tillhandahålla rationaliserade årliga arbetsprogram.

Principerna om bättre lagstiftning infördes som ett led i en strävan efter bättre styrelseformer i EU² och för att förankra hållbar utveckling i EU:s beslutsfattande³ genom att ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser betraktas samlat. Bättre lagstiftning går ut på att professionalisera alla aspekter av vårt politiska beslutsfattande och att anpassa det till dagens värld. Det är inte en fråga om byråkratisk exercis: bättre lagstiftning handlar om att lagstifta när det är nödvändigt för att nå gemensamma mål som bara kan förverkligas med förenade krafter på europeisk nivå. Det är inte en fördold satsning på avreglering. Bättre lagstiftning handlar också om att överväga alternativa sätt att nå resultat, eftersom lagstiftning inte bör vara ett självändamål. Åtgärder på EU-nivå bör alltid ge ett mervärde jämfört med vad som kan uträttas på nationell, regional eller lokal nivå.

Den här kommissionen har därför varit ambitiös där det behövdes och återhållsam så ofta som möjligt. Vi ville skapa bättre resultat för enskilda och företag i EU. Vi ville bygga upp förtroendet för EU:s institutioner. Och vi försökte göra enskilda och berörda parter aktivt delaktiga i utformningen av vad EU gör, bör göra, bör göra annorlunda eller bör sluta göra. Genom att lägga grunderna för öppenhet, ansvarsutkrävande och evidensbaserat beslutsfattande har kommissionen åtagit sig att lagstifta bättre och genomföra de nyckelåtgärder som aviserades i maj 2015⁴, vilket har gjort det möjligt för oss att göra verkliga framsteg mot dessa mål.

Ruta 1. Nyckelåtgärder i meddelandet om bättre lagstiftning, maj 2015

- Bättre medverkan av de berörda parterna genom i) möjligheter att lämna synpunkter under hela den politiska livscykeln, även på utkast till delegerade akter och genomförandeakter, ii) ett åtagande om att samråda i tolv veckor om alla nya förslag och utvärderingar, och iii) en ny nätbaserad gemensam portal där alla berörda parter kan få information om nya initiativ och uttrycka sina åsikter.
- Integrerade riktlinjer och en heltäckande verktygslåda för kommissionens personal om hur bättre lagstiftning kan tillämpas under hela den politiska cykeln.
- Förnyad beslutsamhet att utvärdera befintlig lagstiftning innan man föreslår ändringar ("utvärdera först").
- En oberoende nämnd för lagstiftningskontroll som kontrollerar alla konsekvensbedömningars

¹ COM(2014) 910 final, kommissionens arbetsprogram för 2015 – En ny start.

² KOM(2001) 428: *Styrelseformerna i EU - Vitbok*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex:52001DC0428>

³ KOM(2002) 276: Meddelande om konsekvensanalys: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?qid=1554883946999&uri=CELEX:52002DC0276>

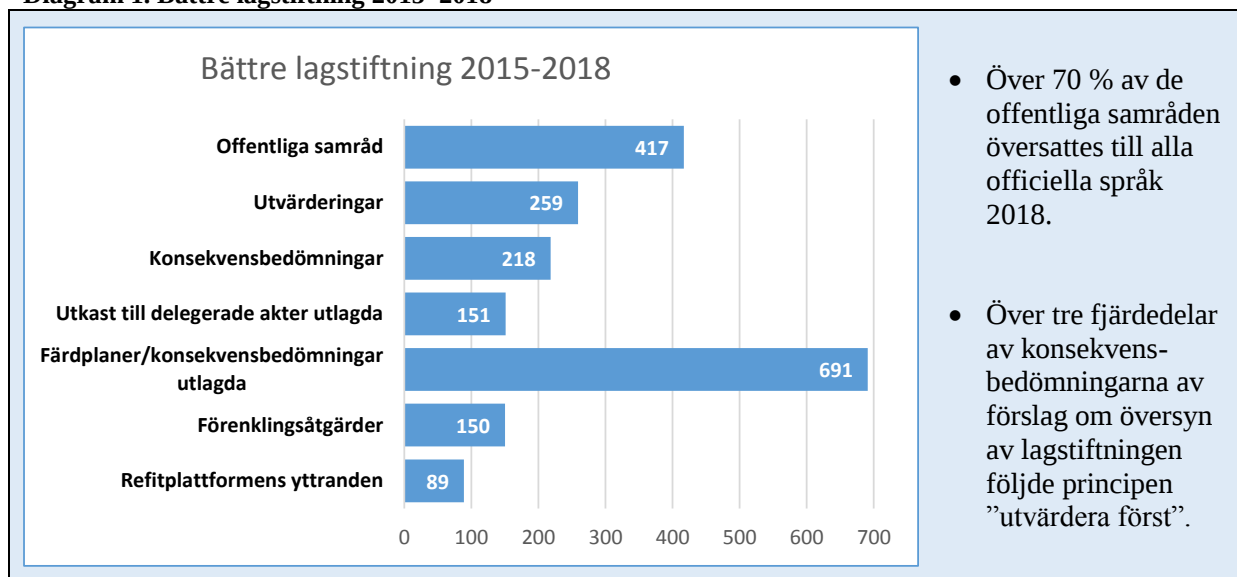
⁴ COM(2015) 215 final, *Bättre lagstiftning för bättre resultat - en EU-agenda*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=COM:2015:0215:FIN>

och större utvärderingars kvalitet, och har sju heltidsledamöter som inte deltar i den politiska beslutsprocessen, varav tre från omvärlden utanför EU-institutionerna.

- En ny utfästelse⁵ om att systematiskt kontrollera möjligheterna till förenkling och ökad effektivitet vid översynen av befintlig lagstiftning, utan att motverka syftet med den.
- En Refitplattform som bidrar med ett perspektiv underifrån till kommissionen i denna uppgift .
- Ett förslag som ledde till ett nytt interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning mellan Europaparlamentet, Europeiska unionens råd och Europeiska kommissionen som antogs den 13 april 2016⁶.

Vi har lagt fram meddelanden om de senaste årens resultat⁷ och årsrapporter om minskning av bördan sedan 2017⁸.

Diagram 1. Bättre lagstiftning 2015–2018

Nu är det dags att gå igenom hur de olika verktygen och processerna för bättre lagstiftning fungerar. Målet är att se vad som fungerar bra, var det finns problem och vilka lärdomar som kan dras. Allmänt sett är budskapet positivt: bättre lagstiftning har förbättrat hur politiken utformas och bör även i fortsättningen stå i centrum för våra arbetsmetoder. Men det finns utrymme för förbättringar, och därför har vi utpekat områden som bör övervägas i den mer allmänna debatten om framtida förbättringar. För förbättringarna krävs att alla som deltar i utformningen och genomförandet av politiska lösningar gemensamt anstränger sig mer.

Under den här genomgången har vi gjort en litteraturstudie, hållit offentliga samråd och inhämtat synpunkter från övriga EU-institutioner och EU-organ och från de avdelningar vid kommissionen som tillämpar bättre lagstiftning i sitt dagliga arbete. Hänsyn har också tagits

⁵ Utfästelsen att göra detta varje gång befintlig lagstiftning revideras fastställdes i kommissionens arbetsprogram för 2017 efter den inledande konsolideringen av det befintliga Refitprogrammet i paketet i maj 2015.

⁶ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016Q0512\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016Q0512(01)&from=EN)

⁷ COM(2017) 651 final, *Genomförandet av agendan för bättre lagstiftning: Bättre lösningar för bättre resultat* och COM(2016) 615 final, *Bättre resultat för ett starkare EU*.
<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/SV/COM-2017-651-F1-SV-MAIN-PART-1.PDF>
<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EN/1-2016-615-EN-F1-1.PDF>

⁸ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly_en

till slutsatserna från arbetsgruppen för subsidiaritet, proportionalitet och göra mindre men göra det effektivare (nedan kallad *arbetsgruppen*)⁹ och de åtaganden som kommissionen gjorde till följd av dem¹⁰.

Vi vill ge en eloge till de berörda parterna och deras bidrag till den här genomgången, med många synpunkter på hur bättre lagstiftning fungerar nu. De närmare resultaten av genomgången finns i det åtföljande arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar¹¹. I det här meddelandet framhävs de allmänna lärdomar som kan dras liksom vissa specifika områden för bättre lagstiftning där ytterligare förbättringar kan göras.

2. ALLMÄNNA LÄRDOMAR

Det anses allmänt att framsteg har gjorts på flera områden sedan 2015. Det anses också allmänt att bättre lagstiftning måste fortsätta som ett naturligt inslag i kommissionens arbetsmetoder, med en långsiktig strävan att nå fram till ännu fler förbättringar i framtiden.

Förutom vissa enskilda bekymmer råder i stort sett enighet om denna uppfattning i alla grupper av berörda parter. Det kontrasterar mot de tidigare mer polariserade åsikterna och återspeglar den heltäckande och balanserade karaktären i kommissionens system för bättre lagstiftning. De av kommissionens personal som tillfrågades ansåg att de olika verktygen och principerna för bättre lagstiftning är de rätta, samtidigt som de erbjöd ett antal användbara förslag som kommer att tas i beaktas när vi överväger hur vi kan förbättra verktygen för bättre lagstiftning och hur de kan användas i framtiden. En litteraturstudie¹² visar också att experterna välkomnar kommissionens starkare engagemang för evidensbaserat beslutsfattande, vägledningen i form av kommissionens riktlinjer och verktygslåda för bättre lagstiftning, värdet av principen ”utvärdera först” och de betydligt ökade möjligheterna till delaktighet i EU:s politiska beslutsprocess. Slutligen visar OECD:s jämförelse från 2018 av systemen för bättre lagstiftning i OECD-länderna¹³ också att kommissionens reformer 2015 har lett till betydande förbättringar. Totalt sett är nu kommissionens rutiner för lagstiftning några av de allra bästa i OECD¹⁴.

Att bättre lagstiftning är uppskattat och behöver fortsätta att tillämpas och vidareutvecklas framgår tydligt av genomgången. *Det är i själva verket i dag mer än någonsin välmotiverat att lagstifta bättre.* I en post-faktisk värld, där desinformation, ekokammare i sociala medier och direkt propaganda i oskön förening undergräver den demokratiska debatten och

⁹ https://ec.europa.eu/commission/files/report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_en

¹⁰ COM(2018) 703, *En starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande.*

¹¹ SWD(2019) 156.

¹² Listorti G., Basyte Ferrari E., Acs S., Munda G., Rosenbaum E., Paruolo P., Smits P. (2019). *The debate on the EU Better Regulation Agenda: a literature review*, EUR 29691 EN, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg, 2019, ISBN 978-92-76-00840-8, doi:10. 2760/46617, JRC116035

¹³ <http://www.oecd.org/governance/oecd-regulatory-policy-outlook-2018-9789264303072-en.htm>

¹⁴ Jämfört med den tidigare OECD-bedömningen (före paketet om bättre lagstiftning i maj 2015) ligger kommissionen nu på första plats i OECD när det gäller intressenternas engagemang, och enligt bedömningen har kommissionen förfinat och förbättrat sin tredjeplatsvinnande strategi för konsekvensbedömningar och har höjt sin placering när det gäller utvärderingar till fjärde plats. Inget OECD-land eller associerat land får högre poäng i dessa tre grenar totalt.

vetenskapens auktoritet, är evidensbaserat beslutsfattande inte bara gårdagens prioritering eller dagens normala arbetsgång utan morgondagens absoluta nödvändighet.

Verktygen för bättre lagstiftning sätts in i en föränderlig omvärld där politiska utmaningar och prioriteringar hela tiden skiftar. Det blir allt mer angeläget att nå våra klimatmål och FN:s mål för hållbar utveckling. Samtidigt utvecklas tekniken allt snabbare. I denna alltmer komplexa värld blir det allt viktigare att förstå de sektorsövergripande effekterna och kartlägga möjligheterna till synergi för att utforma och genomföra lämpliga politiska lösningar under hela den politiska cykeln, från utvärdering till genomförande. Det är till exempel viktigt att ha lagstiftning som både främjar och tar vara på innovation till förmån för miljön, ekonomin och allmänheten i EU. Eller främjar den digitala tekniken inom lagstiftningen. Detta är några av de förändringar som kommer att påverka hur vi utformar politiken och underbygger våra förslag med underlag från utvärdering och konsekvensbedömningar.

Principerna om bättre lagstiftning bör vara en naturlig del av verksamheten vid alla offentliga institutioner som har den typ av uppgifter som kommissionen har anförtrots. Genomgången, särskilt personalintervjuerna, visar tydligt att *en förändring i den riktningen har ägt rum vid kommissionen de senaste åren. Förändringen är dock ännu inte oåterkallelig*. För att den verkligen ska bli oåterkallelig kommer kommissionen att behöva fortsätta länge med att internt och externt framhäva betydelsen av bättre lagstiftning.

Verktygen och rutinerna för bättre lagstiftning är till för att stödja det politiska beslutsfattandet, inte ersätta det. Deras främsta syfte är att lägga den bästa möjliga grunden för sunda politiska beslut i rätt tid. Det kan ibland vara svårt att uppnå detta i praktiken eftersom nya, brådskande politiska behov ständigt dyker upp och processerna för bättre lagstiftning tar lång tid. Vissa anpassningar av och undantag från rutinerna för bättre lagstiftning har därför varit nödvändiga i praktiken, och rimligen blir så också fallet framöver. Kommissionen har strävat efter undantagen från de allmänna bestämmelserna om utvärdering, offentliga samråd och konsekvensbedömningar ska vara så få som möjligt, att undantag ska motiveras tydligt och öppet för omvärlden och att så mycket som möjligt ska göras för att följa principerna om bättre lagstiftning i det enskilda fallet. Genomgången visar att detta i allmänhet varit fallet, men inte alltid. Där det är möjligt är det motiverat med mer planering och bättre kommunikation om alla initiativs aspekter som rör bättre lagstiftning.

Bättre lagstiftning är inte gratis. Processen för bättre lagstiftning kräver pengar och personal, och formkraven i den politiska processen gör att det krävs längre tid att lägga fram ett initiativ för antagande. Denna investering motiveras av nyttan, inte minst stöd till snabbare och mer välunderbyggda beslut av parlamentet och rådet om kommissionens förslag. Kostnaderna måste dock hållas rimliga. Genomgången visar hur processerna för bättre lagstiftning kan bli effektivare utan att motverka syftet. Vi behöver bli bättre på att erkänna, sprida och ta vara på den erfarenhet och sakkunskap som finns hos kommissionens personal och i nämnden för lagstiftningskontroll.

Slutligen har genomgången återigen bekräftat att bättre lagstiftning måste vara en gemensam satsning för att fungera. I takt med att kommissionens verktyg och processer förbättras ytterligare blir fortsatta framsteg i allt högre grad beroende av förbättringar som kommissionen kan underlätta men inte genomföra på egen hand. Exempelvis visar genomgången tydligt att utvärderingarnas kvalitet förutsätter att parlamentet, rådet och medlemsstaterna är samsynta om när det är bäst att utvärdera, vilka indikatorer och ramar som ska användas för att mäta resultaten och hur man effektivt samlar in den information som behövs för övervakningen. Konsekvensbedömningarnas användbarhet och relevans beror också på huruvida konsekvenserna av väsentliga ändringar av kommissionens förslag också

bedöms, vilket parlamentet och rådet åtagit sig att göra när det är lämpligt och nödvändigt¹⁵. För att nyttan med förenklingsarbetet i kommissionens förslag ska förverkligas måste medlagstiftarna följa bestämmelserna om detta och medlemsstaternas behov genomföra dem på lämpligt sätt. De offentliga samrådets omfattning är beroende av att de andra EU-institutionerna och de nationella, regionala och lokala myndigheterna deltar aktivt. Mer samarbete på alla dessa områden är välbehövligt.

3. ENSKILDA FRÅGOR OCH ÖVERVÄGANDEN INFÖR FRAMTIDEN

3.1. Öppnare politiskt beslutsfattande

Ett viktigt mål för den här kommissionen har varit att främja allmänhetens och det civila samhällets delaktighet i vårt politiska beslutsfattande. Vi har gjort omfattande investeringar för att tillhandahålla verktyg för detta och skapa möjligheter för de berörda parterna att bidra under hela den politiska processen. Vi har infört ett krav på offentliga samråd för alla konsekvensbedömningar och utvärderingar, och har avsevärt ökat antalet offentliga samråd som översatts till alla EU-språk. Den nya portalen *Kom med synpunkter*¹⁶ tillhandahåller en samlad ingång där de berörda parterna kan få mer information om kommissionens beslutsfattande och lämna kommentarer, synpunkter och annan information.

Dessa åtgärder verkar ha ökat de berörda parternas engagemang. Antalet besök på portalen uppgår nu till över 800 000 per år. Det genomsnittliga antalet synpunkter och svar på offentliga samråd varierar stort, men tendensen är ökande. Några samråd sedan den 1 januari 2015 har väckt ett mycket stort intresse hos allmänheten¹⁷.

Ruta 2: Synpunkter på utkast till delegerade akter: ett exempel

Direktiv (EU) 2018/2001 om förnybar energi skärper hållbarhetskriterierna för bioenergi med olika bestämmelser, bl.a. om hur produktionen av biodrivmedel får konsekvenser genom indirekt ändring av markanvändning. Kommissionen fick befogenhet att anta en delegerad akt med särskilda kriterier för att utpeka biodrivmedel med hög och låg risk att orsaka indirekt ändring av markanvändning. Efter ett antal möten med berörda parter, experter och länder utanför EU färdigställdes ett utkast till delegerad akt som lades ut för synpunkter i fyra veckor. Efter detta grundliga samråd och de inkomna synpunkterna beslutade kommissionen att ändra ett antal väsentliga delar av den delegerade akten¹⁸. Det var främst fråga om kriterierna för certifiering av biodrivmedel som innebär låga risker för indirekt ändring av markanvändning, flytande biobränslen och biomassabränslen, i syfte att undanröja potentiella kryphål och förhindra missbruk av bestämmelserna.

¹⁵ Punkt 15 i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning.

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_sv

¹⁷ Exempelvis fick samrådet 2018 om [sommartid](#) i EU 4,6 miljoner svar, medan samrådet 2016 om [naturvård](#) fick sig 550 000 svar och samrådet 2017 om [den gemensamma jordbrukspolitiken](#) över 300 000 svar.

¹⁸ C(2019) 2055 final, kommissionens delegerade förordning av den 13 mars 2019 om komplettering av direktiv (EU) 2018/2001 vad gäller följande: *the determination of high indirect land-use change-risk feedstock for which a significant expansion of the production area into land with high carbon stock is observed and the certification of low indirect landuse change-risk biofuels, bioliquids and biomass fuels* (svensk version ännu inte tillgänglig).

I OECD:s jämförelse hamnade kommissionens system för kontakter med de berörda parterna på första plats 2018¹⁹. I svaren på kommissionens egna offentliga samråd nämndes samråd och öppenhet som de två områden där de största framstegen har gjorts sedan 2015. Samtidigt var samråd och öppenhet också de två områden som ansågs ha störst behov av förbättringar framöver. Det anses allmänt att systemet är avancerat men inte har förverkligat hela sin potential.

Det offentliga samrådet visade att det kunskaperna om möjligheterna att delta i kommissionens beslutsfattande fortfarande är ganska svaga. Dessutom efterlyses mer öppenhet kring hur kommissionen rapporterar om resultaten av sina offentliga samråd och inbjudningar att lämna synpunkter och hur de har använts, något som också får stöd av litteraturstudien. Arbetsgruppen nämnde också utmaningen att få in synpunkter från lokala och regionala myndigheter i hela EU. Sedan dess har Regionkommittén inrättat ett pilotnätverk av regionala nav för översyn av EU:s politik (RegHub) för att bedöma hur EU:s lagstiftning genomförs i praktiken²⁰.

Kommissionen kommer att intensifiera sitt samarbete med Regionkommittén, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, kommissionens representationer i medlemsstaterna, de nationella myndigheterna och andra representativa sammanslutningar för att öka den allmänna medvetenheten om möjligheterna att bidra till kommissionens beslutsfattande. Vi kommer särskilt att undersöka sätt att uppmuntra fler att anmäla sig till e-postmeddelandena om kommissionens webbplats *Kom med synpunkter*, så att de får reda på när initiativ och samråd startar.

Vi är också medvetna om att samråd är en resursintensiv verksamhet för de berörda parterna. Ju högre kvaliteten på frågeformulären för samråd är och ju tydligare vi redogör för hur resultaten beaktas, desto mer inser de berörda parterna värdet av deras bidrag och vill delta igen. Det gör svaren utförligare, vilket motiverar kommissionens investeringar i samråd av hög kvalitet.

Mer noggrant förberedda samrådsstrategier²¹ med ett brett spektrum av samrådsverktyg och ökad medvetenhet hos de berörda parterna om möjligheterna att delta, tillsammans med bättre samrådsunderlag och mer tillfredsställande svar på de berörda aktörernas bidrag, är viktiga sätt att ytterligare förbättra kommissionens mekanismer för offentliga samråd. Vi bör fundera på hur man kan förbättra och övervaka de offentliga samrådets och rapporteringens kvalitet. För kraven på samråd förblir rimliga i förhållande till målen kan det finnas ett behov av att ompröva det mervärde som vissa av de nuvarande kraven tillför.

3.2. Bättre verktyg för bättre politik

Konsekvensbedömningar, utvärderingar, kompletterande instrument (t.ex. riktlinjerna och verktygslådan för bättre lagstiftning) och den oberoende kvalitetskontroll som nämnden för lagstiftningskontroll tillhandahåller är viktiga verktyg för att omsätta evidens och de berörda parternas synpunkter i objektiva analyser till stöd för det politiska beslutsfattandet.

¹⁹ OECD (2018), OECD Regulatory Policy Outlook 2018, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264303072-en>.

²⁰ <https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/network-regional-hubs-implementation-assessment.aspx>

²¹ Avdelningarna använder en rad olika former av samråd, däribland offentliga och riktade samråd. Syftet med samrådsstrategin är att utforma en effektiv och ändamålsenlig samrådsmetod genom att fastställa samrådets omfattning och mål, kartlägga berörda parter, planera vad som ingår i samrådet samt bestämma samrådets tidpunkt och språktäckning.

Det offentliga samrådet och kommissionens egen personal stödde till övervägande del ett sådant evidensbaserat beslutsfattande och var i allmänhet positivt inställda till de framsteg som kommissionen har gjort för att förbättra sina verktyg. I nämndens årliga rapport dokumenteras de framstegen. Parlamentet, rådet, revisionsrätten och andra EU-institutioner samt OECD har också i stort sett positiva åsikter, liksom många oberoende studier²². De flesta av dem nämner dock också brister och områden med förbättringspotential.

Konsekvensbedömningar

Konsekvensbedömningarna används främst som underlag för kommissionens politiska beslutsfattande. De motiverar behovet och värdet av EU:s agerande och visar vem som kommer att påverkas och hur, så att de ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna beaktas tillsammans. De behandlas nu systematiskt i Europaparlamentets och rådets överläggningar om kommissionens förslag. En bättre uppfattning om de fakta och konsekvenser som ligger till grund för de politiska valen underlättar lagstiftningsförfarandet. Konsekvensbedömningar är också viktiga för att kommunicera legitimiteten i EU:s åtgärder, eftersom de förklarar varför kommissionens förslag ser ut som de gör och hur vi har bedömt den bevisning som ligger till grund för de val vi gjort.

Alla initiativ behöver dock inte åtföljas av en konsekvensbedömning. Ibland är det inte relevant²³, och ibland är det helt enkelt inte möjligt. Mellan 2015 och 2018 saknade 8,5 % av de förslag som kommissionen tillkännagett i sina arbetsprogram²⁴ konsekvensbedömning där de borde ha haft en²⁵. Andelen är högre än vad vi skulle ha önskat, men bör sättas in i det rådande politiska sammanhanget och behovet av att reagera snabbt på utvecklingen inom exempelvis migrations- och säkerhetspolitik. Det finns alltid situationer där det är motiverat med undantag, men vi inser behovet av att kommunicera det och förklara skälen till det så tidigt som möjligt²⁶. I så fall kommer vi att se till att de arbetsdokument som åtföljer kommissionens förslag eller på lämpligt sätt utökade motiveringar systematiskt tillhandahåller tillgänglig information och så mycket analys av alternativen som möjligt. Om det inte finns någon avsikt att genomföra en konsekvensbedömning informeras allmänheten genom färdplaner. Det är därför viktigt att öka medvetenheten om färdplanerna och se till att de offentliggörs utan dröjsmål.

En annan viktig fråga är hur djupgående konsekvensbedömningen ska vara och hur lättfattliga rapporterna ska vara. De berörda parterna vill att konsekvensbedömningarna ska bli mer användarvänliga, men samtidigt ha en mer ingående analys av olika typer av konsekvenser. Dessa två motstridiga krav behöver vägas mot varandra med omsorg. Två allmänna lärdomar kan dock dras.

För det första är subsidiaritetsbedömningarna i konsekvensbedömningarna ofta ganska allmänt hållna, och alltför juridiska och formella. De är också skilda från bedömningen av de olika alternativens proportionalitet. Vi har redan reagerat positivt på arbetsgruppens

²² Se SWD(2019) 156, särskilt avsnitt 4.

²³ Kommissionen har tydliga riktlinjer i verktygslådan för bättre lagstiftning för när en konsekvensbedömning behövs, verktyg nr 9. https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-toolbox-9_en

²⁴ Förslag i bilagorna 1 och 2 till kommissionens arbetsprogram.

²⁵ För 19,5 % av förslagen ansågs det inte nödvändigt med en konsekvensbedömning. Mer information finns i SWD(2019) 156, avsnitt 4.

²⁶ SWD(2017) 350: *Better Regulation Guidelines*, ruta 1; <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/better-regulation-guidelines.pdf>

rekommendationer i denna fråga²⁷ och vi har bl.a. åtagit oss att införa den gemensamma tabell som arbetsgruppen föreslår för att analysera subsidiaritet och proportionalitet i våra konsekvensbedömningar, motiveringar och riktlinjer för bättre lagstiftning.

När man för det andra beaktar vilken nivå på bedömningen som är lämplig finns det behov av att beakta omfattningen av de förväntade konsekvenserna och anpassa bedömningsdjupet till begränsningar i tillgången till underlag, tidsåtgång och resurser, samtidigt som hänsyn tas till vikten av att bevara konsekvensbedömningens balans och omfattning.

Utvärderingar

Utvärderingar är en av hörnstenarna i bättre lagstiftning. De gör att vi kan kontrollera om EU:s lagstiftning och finansieringsprogram ger önskat resultat och fortfarande är relevanta och ändamålsenliga. De visar var problemen finns och vad de beror på, och används sedan som grund för konsekvensbedömningar och senare förslag som kan ge bättre resultat. De ger också den evidens vi behöver för att förenkla och åtgärda onödiga kostnader utan att motverka politikens syfte. Vi införde 2015 en gemensam strategi för alla utvärderingar och åtog oss att systematiskt utvärdera lagstiftningen innan vi föreslår att den ska ses över. I slutet av 2018 hade kommissionen gjort 259 utvärderingar. Ungefär tre fjärdedelar av konsekvensbedömningarna som rör översyn av lagstiftning åtföljs nu av utvärderingar.

Principen ”utvärdera först” fungerar alltså. Det framgår dock också av genomgången att utvärderingarnas kvalitet behöver höjas (särskilt när det gäller utformning och objektivitet), att tidpunkten inte alltid är lämplig och att de skulle kunna göras mer resurseffektiva i praktiken. Det finns dock några allvarliga praktiska och politiska hinder för detta.

För det första har Europaparlamentet, rådet och kommissionen ännu inte något enhetligt tillvägagångssätt för utvärdering av lagstiftning, trots åtagandena i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning²⁸. I många fall har kommissionen inte tillräcklig information om hur EU-lagstiftningen tillämpas i medlemsstaterna, eftersom den lagstiftning som parlamentet och rådet antagit inte har kvar de föreslagna bestämmelserna om insamling av de uppgifter som krävs för en god utvärdering. Det är fortfarande svårt att få fram uppgifter om EU-lagstiftningens resultat och effekter i praktiken i alla medlemsstater. I andra fall lägger parlamentet och rådet till krav på olika översyner, eller sätter tidsfrister för utvärdering av lagstiftningen som inträffar innan det har hunnit komma in tillräckligt mycket praktisk erfarenhet av att tillämpa reglerna. Revisionsrätten har nyligen tagit upp dessa tillkortakommanden. För att lösa dem krävs mer samarbete mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen²⁹ än vad som erbjuds i rådets nyligen antagna slutsatser³⁰. För att höja utvärderingarnas kvalitet kommer kommissionen att ägna särskild uppmärksamhet åt att införa övervaknings- och rapporteringsbestämmelser i sina framtida förslag, och kommer särskilt att se till att sådana bestämmelser bibehålls i lagstiftningen om nästa fleråriga budgetram.

För det andra följs visserligen principen ”utvärdera först”, men utvärderingarna används inte alltid på bästa sätt. Kommissionen kan i sina konsekvensbedömningar utnyttja

²⁷ COM(2018) 703, *En starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande*.

²⁸ Se punkterna 22 och 23 i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning.

²⁹ Europeiska revisionsrättens särskilda rapport nr 16/2018, *Efterhandsöversyn av EU:s lagstiftning: ett väletablerat men ofullständigt system*, punkterna 52–56 och 85–87 och rekommendation 1, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_16/SR_BETTER_REGULATION_SV.pdf

³⁰ Rådets slutsatser av den 29–30 november 2018, st14137/18, godkända av Coreper den 14 november 2018: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14137-2018-INIT/sv/pdf>

utvärderingarna bättre som grund för problemformuleringen, och Europaparlamentet och rådet beaktar i allmänhet inte utvärderingarna i sina överläggningar³¹. Utvärderingar och konsekvensbedömningar bör hänga samman bättre, så att resultaten från de ena används mer effektivt i de andra. Då kommer de politiska beslutsfattarna att använda utvärderingarna mer, något som i sin tur stärker incitamenten för användbara utvärderingar av hög kvalitet. Utvärderingarnas kvalitet beror i hög grad på deras ursprungliga utformning, på om det finns information av god kvalitet om hur lagstiftningen fungerar, på de ställda frågornas relevans för det faktiska beslutsfattandet samt på bedömningens omfattning. Om omfattningen är för snäv kan viktiga faktorer försvinna i hanteringen. Utvärderingarna bör alltid omfatta all relevant lagstiftning, även delegerade akter och genomförandeakter, samt det nationella genomförandet av EU-lagstiftningen, eftersom det också kan orsaka problem. I enlighet med arbetsgruppens rekommendationer³² bör hänsyn tas till hur man kan samarbeta bättre med dem som direkt tillämpar EU-lagstiftningen på lokal och regional nivå för att ta vara på deras praktiska erfarenheter.

Nämnden för lagstiftningskontroll

Vi inrättade nämnden för lagstiftningskontroll 2015³³ som ersättning för den tidigare konsekvensbedömningsnämnden. Jämfört med föregångaren har den nya nämnden betydligt mer oberoende och större kapacitet, eftersom den består av sju heltidsledamöter som inte har någon som helst roll i det politiska beslutsfattandet, varav tre rekryterade utanför kommissionen. Nämndens uppgifter har utökats till att granska kvaliteten på större utvärderingar, inte bara konsekvensbedömningar som tidigare. Genom sin kritiska och stringenta kontroll av konsekvensbedömningarnas kvalitet och genom att främja de nödvändiga förbättringarna spelar nämnden en nyckelroll för att garantera objektiviteten och trovärdigheten hos den evidens som ligger till grund för kommissionens politiska beslut. I det mycket begränsade antalet fall där kommissionen fattade ett politiskt beslut att gå vidare med ett initiativ trots att nämnden inte i ett positivt yttrande uttalat att den underliggande konsekvensbedömningen var adekvat, har vi offentligt förklarat skälen till det. Vi har också ofta anpassat våra förslag för att återspegla en mindre tillförlitlig evidensbas, t.ex. genom att föreslå mindre långtgående åtgärder sedan nämnden uttryckt betänkligheter över proportionaliteten i det rekommenderade alternativet i vissa konsekvensbedömningar³⁴.

Nämndens egna rapporter visar att dess granskning lett till bättre konsekvensbedömningar och utvärderingar³⁵. Svaren i det offentliga samrådet bekräftar också nyttan med nämnden. Att behöva svara på nämndens frågor är enligt kommissionens personal en god förberedelse på att senare förklara kommissionens politiska vägval under lagstiftningsförhandlingarna. Nämndens positiva bidrag till bättre lagförslag erkänns på alla håll, även om några berörda parter skulle vilja att nämnden hade ett annat upplägg. Genomgången har samtidigt belyst behovet av att öka allmänhetens medvetenhet om nämnden och att ta vara på dess sakkunskap och erfarenhet inom kommissionen för att bättre stödja den allmänna förbättringen av konsekvensbedömningar och utvärderingar.

³¹ Punkterna 63 och 69–70 i revisionsrättens särskilda rapport 16/2018, *Efterhandsöversyn av EU:s lagstiftning: ett väletablerat men ofullständigt system*.

³² COM(2018) 703, *En starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52018DC0703>

³³ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/regulatory-scrutiny-board_sv

³⁴ För fler exempel, se avsnitt 4.3 i SWD(2019) 156.

³⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/rsb-report-2017_en.pdf

3.3. Att hålla den befintliga lagstiftningen ändamålsenlig

Lagstiftningen bör förbli ändamålsenlig och ge de resultat som EU:s lagstiftare eftersträvat och allmänheten förväntat sig. Kommissionen har inriktat sig på att åtgärda onödiga kostnader utan att kompromissa med våra högt satta politiska mål. Vi har ägnat särskild uppmärksamhet åt att successivt se till att lagstiftningen är lämplig för den digitala tidsåldern. Att göra lagstiftningen enklare och mindre betungande förbättrar också genomförandet och tillämpningen, och ger i slutändan bättre resultat. Detta gäller inte minst små och medelstora företag.

Därför har vi successivt arbetat in Refitprogrammet i resten av verksamheten, stött det genom att inrätta en expertgrupp på hög nivå (Refitplattformen) som ska föreslå åtgärder för att minska de befintliga bördorna utan att motverka de politiska målen, och dessutom har vi informerat mer om de resultat som uppnåtts.

Kommissionen lade mellan 2015 och 2018 fram 150 åtgärder om förenkling av EU-lagstiftningen. Refitplattformen bidrog till arbetet. Den behandlade 684 inlagor från berörda parter och avgav 89 yttranden³⁶ som kommissionen besvarade, bl.a. i sina årliga arbetsprogram. Kommissionen presenterar på ett öppet sätt resultaten av dessa insatser i årsrapporter³⁷ och en resultattavla³⁸ som nu finns på nätet i en mer användarvänlig tappning. I rutan nedan visas några exempel.

Ruta 3. Exempel på förenkling som trädde i kraft 2018.

Moms i gränsöverskridande e-handel mellan näringsidkare och konsument³⁹. Den här lagstiftningen föreslogs ursprungligen 2016 och omfattar en gemensam ingång där näringsidkare som säljer varor på nätet kan sköta sina moms skyldigheter på en enda lättanvänd nätportal. Näthandlarna behöver inte längre momsregistrera sig i var och en av de medlemsstater där de säljer varor. När vi lade fram vårt förslag uppskattade vi att den gemensamma ingången skulle generera besparingar på totalt 2,3 miljarder euro för företagen och 7 miljarder euro i ökade momsintäkter för medlemsstaterna.

En gemensam digital ingång med information, förfaranden, hjälp och problemlösningstjänster⁴⁰. Genom denna lagstiftning, som lades fram 2017, införs en gemensam digital ingång med central tillgång till den information som enskilda och företag i EU behöver för att kunna utöva sina EU-rättigheter. Ingången samlar flera nätverk och tjänster på nationell och europeisk nivå. Den erbjuder ett användarvänligt gränssnitt på alla officiella EU-språk. När vi lade fram vårt förslag uppskattade vi att den gemensamma digitala ingången kunde ge en minskning på 60 % av den tidsåtgång på 1,5 miljoner timmar som människor då ägnade åt att slå upp saker på nätet innan de reser utomlands, medan företagen kunde spara 11–55 miljarder euro om året.

Konsumentskyddssamarbete⁴¹: Det här förslaget lades fram 2016 och går ut på att modernisera samarbetet för att minska den skada som konsumenterna åsamkas genom gränsöverskridande överträdelse. Det innebär med andra ord snabbare skydd för konsumenterna, vilket sparar tid och resurser för medlemsstaterna och företagen. Tack vare ytterligare samarbetsbefogenheter kan

³⁶ De täcker 129 inlagor, eftersom flera inlagor från de berörda parterna helt enkelt var förfrågningar om information eller handlade om frågor som ligger utanför Refitplattformens uppdrag.

³⁷ Se t.ex. 2018 års undersökning av bördorna: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly/2018-annual-burden-survey_en

³⁸ <http://publications.europa.eu/webpub/com/refit-scoreboard/en/index.html>

³⁹ COM(2016) 757.

⁴⁰ COM(2017) 256.

⁴¹ COM(2016) 283.

myndigheterna agera snabbare och billigare för att gemensamt stoppa utbredda överträdelser på nätet. Företag med verksamhet i alla eller de flesta medlemsstaterna får möjlighet att förhandla om åtaganden på EU-nivå, så att det blir enklare, snabbare och billigare att lösa konsumenttvister.

De europeiska struktur- och investeringsfonderna⁴². Den här förordningen föreslogs 2016 och innehåller konkreta bestämmelser om förenkling för att göra det lättare för stödmottagare och myndigheter att använda fonderna, medan de finansiella reglerna blir mer flexibla. När förslaget lades fram uppskattade kommissionen att förenklingarna skulle minska felfrekvensen och genomförandekostnaderna för EU:s bestämmelser, vilket skulle bidra till att optimera effekterna av den fleråriga budgetramen 2014–2020.

Genomgången visar att kommissionens insatser för att förenkla och minska onödiga bördor är uppskattade och har gett resultat. De har dock inte kommunicerats ordentligt, och de anses inte vara tillräckliga, generellt sett.

Det finns därför ett behov av att fråga sig varför förenklingen ofta är komplicerad och bördeminskningen ofta betungande. Det är viktigt att undvika att driva ansträngningarna att kvantifiera kostnader och nytta över det rimligas gräns. Målet är förenkling, inte kvantifiering i sig. Kvantifiering är visserligen användbar, men begränsas ofta av att vissa konsekvenser är kvalitativa till sin karaktär eller att det saknas tillförlitliga uppgifter. Detta är särskilt svårt när man försöker kvantifiera nyttan, och där kan kvalitativa metoder ofta vara lämpligare.

Vi är fortfarande inte övertygade om att den typ av målbaserade strategier för bördeminskning som rådet och vissa medlemsstater har bett oss införa skulle vara särskilt givande. Vi redovisade skälen till vår inställning 2017 och de har inte ändrats⁴³. Målbaserade strategier tenderar att överskugga det faktum att det är legitimt och nödvändigt att påföra vissa kostnader för att uppnå viktiga samhällsmål. Kommissionen föredrar att fokusera på de kostnader som inte behövs för att uppnå lagstiftningens mål, på grundval av fakta och med de berörda parterna delaktiga. Det är mer transparent, mindre godtyckligt och leder sannolikt inte till avregleringseffekter som motverkar de eftersträlvade politiska målen.

Kommissionen kommer att fortsätta reflektera över hur man kan kartlägga förenklingspotentialen på bästa sätt och uttrycka den som Refitmål och hur man kan göra det lättare att anta förenklingsåtgärder och kommunicera dem bättre. Förbättringar med att kartlägga orimliga kostnader i utvärderingarna skulle också vara till nytta. Arbetsgruppen pekade i sin rapport på de kombinerade effekterna av lagstiftning (inbegripet delegerade akter och genomförandekter) vars konsekvenser kanske inte bedöms eller utvärderas tillräckligt väl. Refitprogrammet kan förmodligen spela en större roll när det gäller att kartlägga och hantera regleringsintensiteten⁴⁴, med Refitplattformens bistånd.

Genomgången visar att det finns stöd för Refitplattformen. Plattformen själv säger sig vara nöjd med sitt bidrag till Refit och anser att den bör fortsätta i sin nuvarande form⁴⁵. De flesta berörda parterna vill att plattformen ska bli mer produktiv, att den ska samla in fler idéer om

⁴² COM (2016) 605. Högnivågruppen av oberoende experter för övervakning av förenklingen för mottagare av stöd från de europeiska struktur- och investeringsfonderna, som kommissionen tillsatte i juli 2015, kartlade möjligheterna att få bort onödig komplexitet från sammanhållningspolitikens regler.

⁴³ Utförligare information finns i COM(2017) 651, *Genomförandet av agendan för bättre lagstiftning: Bättre lösningar för bättre resultat*: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/SV/COM-2017-651-F1-SV-MAIN-PART-1.PDF>

⁴⁴ Med regleringsintensitet menas antalet rättsakter på ett visst politikområde.

⁴⁵ Refitplattformens yttrande XXII.10.a, *REFIT Platform Survey – Future prospects*, antaget 14 mars 2019: https://ec.europa.eu/info/files/refit-platform-recommendations-horizontal-issues-xxii10a-refit-platform-survey-future-prospects_en

förenkling och att idéerna ska leda till påtagliga förändringar snabbare. Kommissionen håller med om dessa mål.

Plattformen har kapacitet att få fram och förmedla kunskap om EU-lagstiftningens praktiska genomförande och konsekvenser. Men mer krävs för att helt ta vara på denna potential på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt. Forumet kräver betydande investeringar av sina ledamöter och av kommissionen. Eventuella efterföljare bör därför ha mer rationella arbetsmetoder, vara bättre kända för allmänheten och lämna synpunkter i god tid. Den bör satsa mer på frågor som subsidiaritet, proportionalitet och regleringsintensitet förutom den befintliga fokuseringen på förenkling⁴⁶. I detta syfte kan man fundera på olika sätt att öka plattformens expertis och involvera de lokala och regionala myndigheter som ansvarar för att genomföra en stor del av EU-lagstiftningen.

Regionkommitténs och Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs verksamhet kan stimulera plattformens verksamhet. Plattformens ledamöter kan själva ta initiativ till arbete i samband med planerade utvärderingar av lagstiftningen och utnyttja sina kontakter med befintliga nätverk i medlemsstaterna. Inlagorna till arbetsgruppen kan vara en god utgångspunkt⁴⁷.

3.4. Bättre lagstiftning med förenade krafter

Det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning från 2016⁴⁸ förkroppsligar Europaparlamentets, rådets och kommissionens gemensamma ansvar att stifta EU-lag av hög kvalitet som bygger på principerna om bättre lagstiftning, öppenhet och samarbete under hela lagstiftningscykeln. Avtalet är fortfarande nytt, men har redan lett till några beaktansvärda framgångar. I den årliga gemensamma förklaringen, som undertecknas av Europaparlamentets talman och rådets och kommissionens ordförande, anges de förslag som bör prioriteras i lagstiftningsprocessen. När det gäller delegerade akter och genomförandeakter har framsteg gjorts med att ersätta de gamla förfarandena med dem i Lissabonfördraget⁴⁹, enas om kriterier för när delegerade akter eller genomförandeakter ska användas⁵⁰ och göra processen för delegerade akter öppnare⁵¹. Kommissionen lägger nu fram en årlig översyn av bördorna i samband med förenklingen av EU-lagstiftningen.

⁴⁶ Avsnitt 4.5, COM(2018) 703: *En starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande*.

⁴⁷ Bilaga VI till rapporten från arbetsgruppen för subsidiaritet, proportionalitet och att göra mindre men göra det effektivare. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_en.pdf

⁴⁸ Interinstitutionellt avtal mellan Europaparlamentet, Europeiska unionens råd och Europeiska kommissionen om bättre lagstiftning (EUT L 123, 12.5.2016, s. 1), [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016Q0512\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016Q0512(01)&from=EN)

⁴⁹ Europaparlamentet och rådet (i egenskap av medlagstiftare) kan ge kommissionen befogenhet att anta EU-rättsliga sekundäraktsakter. Dessa delegeringar görs med stöd av artiklarna 290 och 291 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Det finns dock fortfarande många delegeringar av befogenheter i EU-rätten som bygger på det äldre föreskrivande förfarandet med kontroll, och dessa behöver uppdateras. Kommissionen har lagt fram förslag om anpassning av sammanlagt 168 rättsakter (COM(2016) 799). Medlagstiftarna har enats om att anpassa 64 av rättsakterna, och processen håller nu på att slutföras.

⁵⁰ Medlagstiftarnas förhandlingar om val mellan en delegerad akt (artikel 290 i EUF-fördraget) och en genomförandeakt (artikel 291 i EUF-fördraget) är ofta svåra. Kriterierna är avsedda att göra dessa val mindre omtvistade.

⁵¹ Ett nytt offentligt gemensamt register över delegerade akter startade i december 2017. Tack vare registret har nu allmänheten tillgång till de olika stegen i utarbetandet, antagandet, kontrollen och offentliggörandet av delegerade akter: <https://webgate.ec.europa.eu/regdel/#/home>

För andra delar av avtalet är resultaten mer blandade. Till exempel gör Europaparlamentets utredningstjänst regelbundet preliminära utvärderingar av kvaliteten på kommissionens konsekvensbedömningar, och den har genomfört 40 konsekvensbedömningar av väsentliga ändringar som Europaparlamentet föreslagit. Rådet har inrättat en egen kapacitet för att bedöma sina egna väsentliga ändringar, men har ännu inte använt den.

Som sägs ovan krävs mer samarbete för att fastställa grunden och tillhandahålla underlag för bättre utvärdering av unionslagstiftningen. Medlemsstaterna rapporterar dessutom inte på ett transparent sätt när de går längre än EU-lagstiftningens krav i sina nationella införlivandeåtgärder (s.k. *gold-plating*)⁵². Kommissionen har investerat i en it-plattform för att öka insynen i detta avseende, men endast två medlemsstater har anmält sådana bestämmelser de senaste tre åren⁵³. Det är viktigt att medlemsstaternas val i fråga om införlivande och genomförande inte leder till omotiverad komplexitet.

Det finns utrymme för att förbättra hur bättre lagstiftning på EU-nivå och nationell nivå kan samverka på ett konstruktivt sätt. Som OECD nyligen påpekade kan ett antal medlemsstater informera sina berörda parter bättre om de möjligheter som kommissionens samråd och återkoppling erbjuder, eller tillhandahålla bättre evidens och information när lagstiftningen utformas som komplement till kommissionens nuvarande praxis⁵⁴.

4. SLUTSATSER

Den här kommissionen har satt bättre lagstiftning i centrum för sin politik. Det har bidragit till bättre resultat i enlighet med de tio politiska prioriteringar som vi fastställde i början av vår mandatperiod.

Framöver torde behovet av evidensbaserat beslutsfattande som stöd för EU:s politiska prioriteringar bli allt starkare. Bättre lagstiftning blir alltmer en naturlig del av kommissionens institutionella kultur och stöds allmänt av de berörda parterna, som vill bli ännu mer delaktiga i vårt beslutsfattande på ett mer meningsfullt sätt. Det finns dock utrymme för ytterligare förbättringar av hur processen för bättre lagstiftning är organiserad. Starkare samarbete, med början i genomförandet av det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning, skulle också bidra till att ytterligare höja EU-lagstiftningens kvalitet.

I detta meddelande anges därför några generella principer som ska beaktas och några möjliga vägar för att upprätthålla vårt åtagande om bättre lagstiftning under de kommande åren.

⁵² Refitplattformens yttrande XXII.9.a, *Transparent transposition (Implementation)*, antaget 14 mars 2019: https://ec.europa.eu/info/files/refit-platform-recommendations-horizontal-issues-xxii9a-transparent-transposition_en

⁵³ Se punkt 43 i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning.

⁵⁴ OECD (2019), *Better Regulation Practices across the European Union*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264311732-en>.